کتاب المقاییس و وجه امتیاز آن نسبت به برخی کتاب‌های دیگر

خب، حضرت علیه السلام، ضلالت را به عقول نسبت داده‌اند: «قد ضلت العقول». اصل ضلالت چیست؟؛ ضلّ به‌معنای گم شدن است. شاید بتوانیم، بگوییم: تا زمانی‌که راهی را فرض نگیریم، ضلالت معنا ندارد. هفته‌ی قبل، از کتاب لغت گفتم؟ در این مباحثه نگفتم. خب، الان اشاره‌ای می‌کنم. از قدیم در فقه اللغه بحث‌هایی بوده است. یادگار همین مباحثه‌ی معانی الاخبار بود. همینطور خودم مراجعه می‌کردم. کتاب دم دستی طلبگی المنجد بود. المنجد، شماره‌گذاری می‌کند. یک ماده را می‌آورد و بعد شماره می‌گذارد. برای من مکرر پیش می‌آمد و می‌دیدم المنجد شماره گذاشته است، ولی این شماره‌ها، یک معنا است. خب در این فرض، چرا می‌گویی‌د یک، دو؟! یک معنای روشن جامع بین این یک و دو هست، اما شما می‌گویی‌د یک و دو! گویا مشترک لفظی به حساب می‌آوری‌د! یکی از مواردش واژه‌ی صدق بود. در روایتی که بحث می‌کردیم، کلمه‌ی صدق بود. من مواردش را نگاه کردم، به ذهنم آمد که اصل معنای «صدق»، استحکام است. «حجرٌ صَدَق»؛ سنگ محکم. صدق یعنی چیز محکم و مستحکم. این را در مباحثه مطرح کردم و گفتم وقتی می‌گویی‌م «کلام صدق»، به‌معنای راست گفتن و مطابقت با واقع نیست. این‌ها لازم ـ معنای صدق است. کلام صدق، یعنی کلام مستحکم. کلام مستحکم، یعنی تذبذب و تلون در آن نیست؛ کلامی نیست که امروز بفهمیم و فردا از بین رفته باشد. امر مستحکم، زوال ناپذیر است. پس صادق یعنی مستحکم. چون زوال ناپذیر است، این کلام هم صدق و محکم است.

فردای آن روز یکی از اعزه، گفتند این معانی‌ی که برای صدق گفتی، ابن‌فارس هم در مقاییس گفته است. گفتم ابن فارس کی‌ست؟! مقاییس کی‌ست؟! تازه نوشته شده است؟! گفتند: خیر؛ این کتاب بیش از هزار سال است. ابن فارس، قبل از سال چهارصد هجری وفات کرده است. روز خوبی برای من بود. همان روز زحمت کشیدند و شش جلدی مقاییس را گرفتند. شاید شماره‌ی آخرش بود و چاپش تمام شده بود. شش جلد مقاییس را آوردند، دیدم هزار سال قبل، ابن فارس، کتابی به این خوبی نوشته است. اساس مقاییس بر این است که بگویی‌د تا می‌توانیم، هر ماده‌ای را به یک معنا برگردانیم. یعنی تا می‌توانیم، همین کاری که المنجد کرده است را نکنیم؛ مدام شماره می‌زنند. لذا می‌گویی‌د: «له اصل واحد». ولو می‌گویی‌د من تکلف هم نمی‌کنم؛ کار من بافتنی نیست. اگر نشد، می‌گویی‌م «له اصلان، له ثلاثة اصول». خیلی کار خوبی شد.

بازبینی #2
ایجاد شده 13 ژانویه 2025 14:27:47 توسط ... .
به روزرسانی شده 12 فوریه 2025 15:18:16 توسط ... .